

HỌC SINH TIỂU HỌC Ở MỸ HỌC ĐỌC-HIỂU NHƯ THẾ NÀO?

• ThS. PHẠM THỊ THU HIỀN

Trường THPT Nguyễn Tất Thành - Hà Nội

Sau khi học những môn học cơ bản ở lớp mẫu giáo lớn (Kindergaten), trong đó có môn Tiếng Anh và Văn học, học sinh (HS) ở Mỹ bước vào lớp 1 – bắt đầu chương trình tiểu học (elementary school - thường được kéo dài 6 năm). Trong 4 kĩ năng cần hình thành và rèn luyện cho HS khi học Tiếng Anh và Văn học (nghe, nói, đọc, viết), người Mỹ rất chú trọng đến kĩ năng đọc, đặc biệt là đọc-hiểu văn bản.

Những văn bản được cung cấp để HS phổ thông ở Mỹ nói chung, HS tiểu học nói riêng hình thành và rèn luyện kĩ năng đọc hiểu không chỉ là những văn bản văn học, các bài báo, bài nghiên cứu phê bình văn học... mà còn bao gồm cả những văn bản khoa học, những bản hướng dẫn sử dụng các đồ dùng, thiết bị, ...

Những chuyên gia hoạch định chiến lược, những nhà nghiên cứu và nhà giáo dục ở Mỹ đã đề ra những yêu cầu cần đạt về kiến thức và kĩ năng đọc hiểu văn bản cho HS trong các nhà trường phổ thông. Là một bang có nền giáo dục phát triển rất mạnh, California đã đưa ra những yêu cầu cần đạt mang tính chặt chẽ và cao nhất so với cả nước, hết sức tích cực với nền giáo dục quốc gia.

Đây những yêu cầu cần đạt ấy đối với việc đọc hiểu văn bản dành cho HS tiểu học ở California¹.

Trước khi vào lớp 1, ở lớp mẫu giáo lớn, HS cần nhận biết được các sự việc căn bản, các ý kiến về những gì đã đọc, nghe hoặc nhìn thấy; biết vận dụng nhiều cách thức để hiểu (ví dụ như: đặt và trả lời các câu hỏi; so sánh những cái mới với cái đã biết...); nhận biết được vị trí của tiêu đề, mục lục, tên tác giả, tên người vẽ tranh minh họa.

Hiểu và phân tích văn bản phù hợp với trình độ lứa tuổi bằng cách sử dụng tranh vẽ và ngữ cảnh để dự đoán nội dung câu chuyện; liên hệ nội dung của văn bản với đời sống thực tế của bản thân; kể lại những câu chuyện về gia đình; đặt và trả lời những câu hỏi về nội dung chính

của văn bản được đọc.

Phản hồi và phân tích văn học bằng cách: nghe, phân tích các câu chuyện thông qua việc trao đổi về các nhân vật chính, chủ đề, tình tiết, không gian – thời gian...; phân biệt được các yếu tố hư cấu, các yếu tố hiện thực trong văn bản; nhận biết được các nhân vật, bối cảnh, sự kiện quan trọng; nhận biết được các loại hình in ấn phổ biến như sách, truyện, thơ, báo chí, chữ kí, nhãn hiệu...

Từ lớp 1 đến lớp 4, HS đọc nửa triệu từ mỗi năm từ các văn bản mang tính tường thuật và mô tả phù hợp với trình độ lứa tuổi. Đến lớp 5 và lớp 6, HS đọc một triệu từ mỗi năm và phải mô tả, liên kết những nội dung cần thiết, các lí lẽ và cách diễn tả của văn bản bằng cách vận dụng sự hiểu biết của mình về cấu trúc, cách tổ chức và mục đích của văn bản.

Những lựa chọn trong tài liệu "Văn học dành cho lứa tuổi mẫu giáo lớn đến lớp 12" nêu lên tính chất và sự phong phú của tài liệu mà HS sẽ đọc, bao gồm văn học cổ điển và đương đại, các tạp chí, các tờ báo, thông tin trên mạng internet.

Cụ thể là:

Lớp 1:

Nhận biết văn bản có cốt truyện rõ ràng hoặc có sự sắp xếp chặt chẽ.

Hiểu và phân tích văn bản phù hợp với trình độ lứa tuổi bằng cách: Trả lời được những câu hỏi: "Ai?", "Cái gì?", "Khi nào?", "Ở đâu?", "Như thế nào?"; Theo kịp từng bước gợi ý (của giáo viên hoặc của văn bản hướng dẫn); Dựa vào văn cảnh để chỉ ra những ẩn ý và ý nghĩa của các câu; Dự đoán được điều sẽ xảy ra trong đoạn văn tiếp theo bằng việc nhận diện những từ ngữ quan trọng (từ khóa); Kể lại được nguyên văn câu chuyện; Nêu lại được những ý chính của một bài miêu tả hoặc tường thuật.

Đọc và phản hồi lại những văn bản văn học giàu ý nghĩa dành cho thiếu nhi bằng cách phân biệt được các đặc điểm kết cấu của văn bản với những thuật ngữ văn học hoặc các yếu tố của

1 Tài liệu được cung cấp bởi California State Board of Education - 1430 N Street, Suite #5111- Sacramento, CA - 95814

văn bản (như đề tài, chủ đề, tình tiết, bối cảnh, nhân vật...); Phân tích chi tiết văn bản bằng cách nhận ra và mô tả các yếu tố của câu chuyện như tình tiết, bối cảnh, các nhân vật cũng như phần mở đầu, phần giữa và phần kết thúc; Chỉ ra vai trò của tác giả, người vẽ tranh minh họa trong việc cho ra đời tác phẩm; Nhớ lại, bàn bạc và viết về những cuốn sách được đọc trong suốt năm học.

Lớp 2:

HS dựa vào tên các văn bản, các bảng mục lục, tên các chương để xác định vị trí của từng nội dung trong văn bản.

Hiểu và phân tích văn bản phù hợp với trình độ lứa tuổi bằng cách: Nắm được mục đích đọc (cần tìm thông tin gì?); Nắm được ý đồ của tác giả để hiểu nội dung văn bản; Hỏi những câu hỏi rõ ràng về các yếu tố chính của văn bản (như: Tại sao? Như thế nào?...); Nhắc lại các sự việc và chi tiết của văn bản để nêu ý kiến một cách rõ ràng, có căn cứ; Nhận biết các quan hệ nhân quả trong văn bản; Biết giải thích, phân tích biểu đồ, đồ thị...

Đọc và phản hồi lại những văn bản văn học giàu ý nghĩa dành cho thiếu nhi; Tiếp tục phân biệt được các đặc điểm kết cấu của văn bản với những thuật ngữ văn học hoặc các yếu tố của văn bản (như đề tài, chủ đề, tình tiết, bối cảnh, nhân vật...).

Phân tích chi tiết văn bản phù hợp với trình độ lứa tuổi bằng cách: So sánh và chỉ ra sự khác nhau về tình tiết, bối cảnh, nhân vật trong các tác phẩm của của những tác giả khác nhau; Chọn một cách kết thúc khác cho các tình tiết trong câu chuyện được đọc và nêu nguyên nhân, tác dụng của sự lựa chọn ấy; So sánh và chỉ ra sự khác biệt trong những cách kể về cùng một câu chuyện của các nền văn hóa khác nhau; Nhận ra cách sử dụng nhịp điệu, vần và phép điệp trong một bài thơ.

Lớp 3:

HS dựa vào tên các văn bản, các bảng mục lục, tên các chương, bảng chú giải để xác định vị trí của từng nội dung trong văn bản.

Hiểu và phân tích văn bản phù hợp với trình độ lứa tuổi bằng cách: Đặt câu hỏi và đưa ra những phương án trả lời bằng cách liên kết những hiểu biết đã có với những thông tin đã tìm và suy ra được từ lớp nghĩa bóng của văn bản; Trình bày sự hiểu biết bằng cách kết nối các câu trả lời về văn bản; Nhớ lại những nội dung chính

của văn bản và đưa ra những dự đoán về những gì có thể xảy ra; Phân biệt được ý chính và các chi tiết trong văn bản miêu tả; Trích ra được các đoạn văn phù hợp và giàu ý nghĩa từ văn bản, bao gồm các vấn đề và cách giải quyết vấn đề; Làm theo các bước hướng dẫn đơn giản được viết ra.

Phân tích chi tiết văn bản phù hợp với trình độ lứa tuổi bằng cách: Nắm được các tình tiết cơ bản của các truyện tưởng tượng, các truyện thần thoại, truyền thuyết, truyện cổ dân gian, truyện ngụ ngôn trên thế giới; Nắm được đặc điểm của các nhân vật; Làm sáng tỏ chủ đề cơ bản hoặc thông điệp của tác giả trong những văn bản hư cấu và không hư cấu; Nhận ra sự giống nhau về âm thanh của các từ và các kiểu nhịp điệu trong một văn bản; Nhận diện được người nói hoặc người miêu tả trong văn bản.

Lớp 4:

HS nhận diện các kiểu cấu trúc có trong các văn bản (như: so sánh và tương phản, nguyên nhân và kết quả, tăng tiến hoặc theo trình tự thời gian, mệnh đề và chứng minh...) để củng cố thêm sự hiểu biết của mình.

Hiểu và phân tích văn bản phù hợp với trình độ lứa tuổi bằng cách: Sử dụng các chiến lược phù hợp khi đọc với những mục đích khác nhau (như: hiểu toàn diện, nắm từng vùng thông tin hoặc để giải trí...); Đưa ra và khẳng định những phán đoán về văn bản bằng cách vận dụng sự hiểu biết vốn có và những quan điểm xuất hiện trong văn bản (có ở trong các tranh minh họa, tiêu đề, câu chủ đề, các từ ngữ quan trọng và các dấu hiệu khác đã được cho trước...); Đánh giá các thông tin mới và các giả thiết bằng cách thử đối lập chúng với những thông tin và ý tưởng đã biết; So sánh và đối lập thông tin trong cùng một chủ đề sau khi đọc một số đoạn trích và bài báo; Phân biệt được nguyên nhân và kết quả, hiện thực và ý kiến trong một văn bản mô tả; Theo kịp các bước hướng dẫn sử dụng một số phương tiện kĩ thuật (ví dụ: làm sao để có thể sử dụng thành thạo máy tính hoặc chơi được các trò chơi truyền hình).

Đọc và phản hồi lại những văn bản văn học giàu ý nghĩa dành cho thiếu nhi; Tiếp tục phân biệt các đặc điểm kết cấu của văn bản với những yếu tố của nó (như: đề tài, chủ đề, tình tiết, bối cảnh, nhân vật...).

Đọc những tác phẩm phù hợp với trình độ lứa tuổi; Mô tả những đặc điểm riêng của các thể

loại văn học mang tính hư cấu như truyện kinh dị, truyền thuyết, thần thoại, truyện ngụ ngôn, chuyện khó tin...

Phân tích chi tiết văn bản phù hợp với trình độ lứa tuổi bằng cách: Nhận ra các sự kiện chính của cốt truyện; nguyên nhân đưa đến sự xuất hiện và ảnh hưởng của chúng đến các hành động tiếp theo hoặc diễn biến của câu chuyện; Vận dụng sự hiểu biết về tình huống, bối cảnh, đặc điểm của nhân vật, động cơ của những hành động để làm sáng tỏ nguyên nhân của những hành động ấy; So sánh và chỉ ra sự khác biệt của những truyện ngắn đến từ các nền văn hóa khác nhau bằng cách vạch ra những nét riêng biệt của từng kiểu nhân vật và trình bày lí thuyết giải thích cho những sự giống nhau trong những tác phẩm này (ví dụ: tìm hiểu những truyện cùng viết về kiểu người lừa đảo ở các nền văn học khác nhau); Định nghĩa các biện pháp tu từ như so sánh, ẩn dụ, cường điệu, nhân hóa và nhận ra cách sử dụng chúng trong các tác phẩm văn học.

Lớp 5:

Hiểu được những nét đặc trưng của văn bản (như hình thức, tranh minh họa, cốt truyện, biểu đồ, đồ thị...) đã chuyển tải và thể hiện thông tin như thế nào. Đồng thời, biết phân tích những văn bản được kết cấu theo trật tự thời gian.

Hiểu và phân tích văn bản phù hợp với trình độ lứa tuổi bằng cách: Phân biệt được đâu là những ý chính, đâu là những định nghĩa trong các văn bản; Nhận ra và đánh giá bằng chứng được coi là chỗ dựa cho các ý chính ấy; Rút ra các cách suy luận, những kết luận hoặc những sự khái quát hóa về văn bản rồi liên hệ với những bằng chứng có thật ở ngoài đời cũng như vốn hiểu biết của bản thân.

Trình bày sự nhận xét, đánh giá của mình về văn bản bằng cách phân biệt được đâu là các sự việc, các cách khái quát hóa và các quan điểm của người viết trong văn bản.

Đọc và phản hồi lại những văn bản văn học mang yếu tố lịch sử và văn hóa giàu ý nghĩa. Bắt đầu tìm cách chất lọc ra những nội dung chính của văn bản và chỉ ra mối liên hệ giữa các tác phẩm với nhau.

Nhận ra và phân tích những đặc điểm riêng của thơ, kịch, truyện có hư cấu và không có hư cấu; Giải thích sự phù hợp của mỗi thể loại với từng tác giả và mục đích nhất định.

Phân tích chi tiết văn bản phù hợp với trình

độ lứa tuổi bằng cách: Nhận ra vấn đề hoặc xung đột chính trong tác phẩm văn học và xem nó được giải quyết như thế nào; Phân biệt được các hành động và động cơ của chúng (như: lòng trung thành, sự ích kỉ, sự tận tâm...); sự xuất hiện của các nhân vật trong các tác phẩm văn học có hư cấu; bàn luận về tầm quan trọng của sự khác nhau giữa các tình tiết, đề tài hoặc chủ đề. HS cũng cần hiểu được rằng đề tài, chủ đề nêu lên ý nghĩa hoặc tính chất của tác phẩm; nhận ra các đề tài hoặc chủ đề được nói đến trong cùng một tác phẩm và xem xét các đề tài đó được nêu một cách rõ ràng hay ẩn ý... Đồng thời, HS biết mô tả chức năng và hiệu quả của các yếu tố văn học phổ biến như hình tượng, phép ẩn dụ, biểu tượng...

Thực hiện phê bình văn học bằng cách đánh giá ý nghĩa của các nguyên mẫu và biểu tượng tìm thấy trong thần thoại, truyền thuyết văn học của các vùng, miền văn hóa khác nhau; Đánh giá những kĩ thuật mà tác giả sử dụng (sức hấp dẫn của những đường nét trong một bức tranh minh họa, tính logic và chân thực của các chi tiết và cốt truyện, cách sử dụng ngôn từ mang tính tạo hình rõ nét...) để thu hút sự chú ý của người đọc.

Lớp 6:

Nhận biết đặc điểm cấu trúc của các phương tiện truyền thông phổ biến như: báo, tạp chí, mạng internet...

Phân tích văn bản có sử dụng kiểu cấu tạo so sánh, tương phản.

Hiểu và phân tích văn bản phù hợp với trình độ lứa tuổi bằng cách chất lọc và liên kết các ý chính bằng cách nhận ra mối quan hệ của chúng với các nguồn thông tin khác và các chủ đề liên quan; làm rõ nội dung văn bản bằng cách phác ra những nét chính, những dấu hiệu chú thích quan trọng, hợp lí, những tóm tắt sơ lược hoặc những báo cáo; làm theo các hướng dẫn để chuẩn bị hồ sơ cho những công việc như: xin cấp thẻ thư viện, tài khoản ngân hàng, thẻ CLB thể thao, hoặc thành viên của một hiệp hội nào đó...

Trình bày sự nhận xét, đánh giá về văn bản bằng cách xác định tính đầy đủ và hợp lí của các bằng chứng cho kết luận của một tác giả; đưa ra những nhận định hợp lí về tác phẩm qua việc trích dẫn các dẫn chứng chính xác; lưu ý các điểm suy luận vô căn cứ, các lập luận, thuyết phục và

(Xem tiếp trang 64)